

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PEDAGOGIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Výskyt sociálněpatologických jevů mezi mládeží z pohledu žáka a
učitele**

Occurrence of socio-pathological phenomena among the young
people from the student and the teacher perspective

2011

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Luboš Krninský

Vypracovala:
Michaela Fialová

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentu práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátu.

V Českých Budějovicích dne 12. března 2011

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat panu Mgr. Luboši Krninskému za odborné vedení, věcné připomínky a metodickou pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o sociálně patologických jevech mezi mládeží z pohledu žáka a učitele na středním odborném učilišti a gymnáziu. Teoretická část je zaměřena na výskyt a prevence sociálně patologických jevů. Ústřední bod práce tvoří praktický výzkum, který byl prováděn pomocí dotazníkové metody. Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, do jaké míry se žáci a učitelé setkávají se sociálně patologickými jevy a do jaké míry mají žáci se sociálně patologickými jevy zkušenosti.

Abstract

The produced bachelor summary deals with social pathological phenomena among the youth from the view of high scholar and teacher on training college and secondary school.

Theoretical part focuses on problematic of social pathological phenomena and its prevention.

The practical research realized with help of the techniques of questionnaire creates the major point of produced summary.

The aim of this research was finding the measure of meeting the scholars and teachers with social pathological phenomena and to what measure do the scholars have their own experience by these phenomena.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Charakteristika sociálně patologických jevů	10
1.1 Vymezení základních pojmů	10
1.2 Rozdělení vybraných sociálně patologických jevů	11
1.2.1 Šikana, agrese a násilné chování	11
1.2.1.1 Agresivita a násilné chování	11
1.2.1.2 Šikana	11
1.2.1.3 Základní typy šikany	13
1.2.2 Závislosti	15
1.2.2.1 Alkoholová závislost	16
1.2.2.2 Drogová závislost	18
2 Prevence sociálně patologických jevů	21
2.1 Druhy prevence	21
2.2 Sociální prevence	21
2.3 Situační prevence	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
1 Cíl bakalářské práce	25
2 Použité metody a postupy výzkumné práce	25
3 Charakteristika zkoumaného vzorku	26
4 Výzkumné otázky	29
5 Výsledky	30
5.1 Výsledky z dotazování učitelů	30
5.2 Výsledky z dotazování žáků	39
6 Diskuse	51

ZÁVĚR	53
Seznam použité literatury	54
Seznam obrázků a grafů	56
Seznam příloh	57

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce na téma Výskyt sociálně patologických jevů mezi mládeží z pohledu žáka a učitele je analýza zjištění výskytu sociálně patologických jevů na dvou různých školách. Zaměřuje se na projevy rizikového chování, které souvisejí se šikanou, agresí a závislostmi jako je pití alkoholu a užívání drog.

Teoretická část bakalářské práce je rozdělena do dvou částí. V první části se zaměřuji na výskyt sociálně patologických jevů. Druhá část práce věnuji prevenci sociálně patologických jevů.

Ústřední bod bakalářské práce tvoří praktický výzkum na střední odborné škole a gymnáziu. Pro zjištění výskytů sociálně patologických jevů mezi mládeží z pohledu žáka a učitele jsem použila dotazníkovou metodu. První část je věnovaná učitelům a druhá žákům.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika sociálně patologických jevů

„**Sociální patologie** je označením pro všechny nenormální nebo všeobecně nežádoucí společenské jevy. Jsou sem zahrnovány všechny sankcionované formy a podoby deviantního chování a studium příčin jejich vzniku. Stanovení, co je patologické, se odvíjí od pojetí normality akceptované danou společností. V biologické a lékařské literatuře se pojem „normální“ používá v mnoha různých významech, např. pro označení obvyklého, průměrného typického, zdravého, ideálního, vzorového, přirozeného apod. Nemoc je něco mimořádného, co postihuje určitou malou část populace a výrazně ji odlišuje od zdravých jedinců. Takto je laicky ztotožňována průměrnost se zdravím a extrémnost s patologií.“ (Vykopalová, 2001, s. 9)

Vykopalová (2001) dále ve své literatuře uvádí, že stavem normalnosti osobnosti se zabývají přírodovědné obory, které se vyznačují především obvyklými, příznačnými nebo typickými stavy pro populaci. Sociálně patologické jevy jsou vyznačovány různými společenskými nedostatky, které postihují nejenom jedince, ale i společnost. Aby se těmto nedostatkům zabránilo, hledají odborníci neustále prostředky, které určují nejenom příčiny vzniku patologického chování, ale zároveň hledají i prostředky prevence. Literární zdroje uvádějí, že systém prevence by měl být vzájemně propojen se všemi oblastmi, v nichž se nežádoucí formy promítají. Mezi takovéto jevy patří např. nezaměstnanost, chudoba, konflikty.

1.1 Vymezení základních pojmů

Sociálně patologické jevy vymezuje **Marešová a kol.** (1997) takto: „Pod pojmem sociálně patologické jevy byly v provedené analýze definovány nejzávažnější poruchy v chování mládeže, projevující se především jako narušení sociálních, ale též trestně právních norem. Jsou to poruchy, které se vyznačují určitou hromadností výskytu, stabilitou a rozšířeností při stejných sociálních podmínkách. Jednak takové, které nepochybně jsou závažné, ale samy o sobě nejsou trestné, např. útoky z domova, alkoholismus, nealkoholová toxikomanie, chorobné hráčství, prostituce, účast na činnosti extrémistických skupin, závažných part a problémových sekt, projevy vandalství jednak i takové, které naplňují skutkovou podstatu trestných činů, tj. klasické kriminální jednání, včetně dětské delikvence,

na kterou pro nízký věk pachatelů nelze reagovat prostředky trestního práva.“
(Marešová a kol., 1997, s. 2)

Mládeží jsou podle **Marešové a kol.** (1997) označováni mladí lidé – tzv. nezletilí
- (ve věku 6-7 let do doby dovršení 18. roku).

Učitel je označován jako „jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 261)

1.2 Rozdělení vybraných sociálně patologických jevů

- Šikana, agrese a násilné chování
- Závislosti

1.2.1 Šikana, agrese a násilné chování

1.2.1.1 Agresivita a násilné chování

Mezi nejzávažnější problémy dnešní doby podle **Janského** (2004) patří agresivita a násilné chování. Je to problém, který zasahuje do každodenního života. Vyznačuje se např. šikanou, násilnou trestnou činností, ubližováním. Dědičnost a vliv prostředí se značně podepisují na agresivitě a násilném chování. „Násilné chování je současně jednou ze složek poruchy chování dětí a dospívajících, které se přibližně v jedné polovině případů v průběhu vývoje (výchovou, tlakem prostředí, zráním a kultivací) upraví, ve druhé polovině se vyvíjí a fixuje dál. (Janský J., 2004, s. 59)

1.2.1.2 Šikana

Vykopalová (2001) definuje šikanu jako komplexní problém, který řeší více vědních disciplín jako je např. sociologie, psychologie, pedagogika, etika aj.
– je to tedy problém celospolečenský.

Oproti tomu autorky **A. Vališová a H. Kasíková** tvrdí, že „šikanování je takové agresivní jednání, jímž si strůjce působením fyzických či psychických útrap zjednává či udržuje převahu nad obětí. Pro takovéto deviantní jednání je typické, že se odehrává v určitém sociálním prostředí (škola, internát, výchovný ústav) a v rámci struktury, s jejímž posláním je v příkrém rozporu. Duševní zraňování a ponižování se nemusí dít pouze formou tělesného násilí. U děvčat se většinou odehrává méně zjevnou formou (ale pro postiženou přesto bolestnou a znehodnocující). Šikana se projevuje okázalým vylučováním oběti z žákovského kolektivu, odmítáním pomoci, schválnostmi, pomlouváním a opakovanými posměšky“. (**Vališová, A., Kasíková, H. a kolektiv**, 2007, s. 353-354)

Pavel Říčan (1995) uvádí definici šikany, se kterou pracují v posledních letech i britští badatelé: „Šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti a podobně. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo ubránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o rodině. Jako šikanování však obvykle neoznačujeme občasnou rvačku nebo hádku přibližně stejně fyzicky vybavených soupeřů.“ (**Říčan**, 1995, s. 26)

Další autorkou, která se šikanou zabývá, je **Fieldová** (2009). Uvádí, že šikana na školách a nejen na školách se vyskytovala vždycky a značná část naší populace jí bere jako součást patřící k životu. Fakta potvrzují, že vlivem šikanování dochází k násilí, k sebevraždám ba i vraždám a to nám ukazuje, že stav je vysoce alarmující – „šikana je příznak dysfunkčního školského systému.“ (**Fieldová**, 2009, s. 24)

Autorka práce se ztotožňuje s názorem na šikanu s **A. Vališovou**. Denně slýcháme z různých mediálních zdrojů o agresivním jednání dětí, mládeže či dospělých. Šikana bohužel není jen občasná rvačka nebo hádku přibližně stejně fyzicky vybavených soupeřů – agresori jsou jedinci, kteří jsou tělesně silnější, starší, často osobnostně nebo sociálně narušení. Jejich obětí se stávají sociálně či vzhledově handicapovaní jedinci, slabí či různě se odlišující lidé od standardu (např. rasově, národnostně, vzhledově, chováním, hodnotami). Šikanování je projev sociální patologie.

Faktory podporující výskyt šikany:

- mediální násilí, které ztraktivňuje prožitek a díky tomu i narůst dětské kriminality.
- nárůst násilí páchaného na dětech v oblastech, ve kterých by děti měly nacházet pocit jistoty a bezpečí (především rodina, škola, dětské domovy, tábory, aj.). (Kolář, 1997)

1.2.1.3 Základní typy šikany

Kolář (2001) dělí šikanu na typy:

- ***slovní agrese a zastrašování zbraněmi***
 - oběti je nadáváno, vyhrožováno přímo (zabitím, mučením, násilím) i nepřímo,
 - obět je terčem ironických poznámek, posměšků,
- ***fyzická agrese a používání zbraní***
 - předstírání např. vyhozením z okna, přes zábradlí ve škole apod. (např. agresori vystrčí obět z okna ve vyšším poschodí a drží ji za nohy),
 - agresori svou obět mučí a psychicky deptají, jsou schopni svou obět dohnat až k sebezníčajícímu úniku (např. ke skoku z okna v prvním poschodí),
- ***krádeže, ničení majetku a manipulace s věcmi***
 - agresori ničí své oběti různými způsoby její oblečení, školní pomůcky, učebnice, sešity,
 - přivlastňují si nejrozněžší věci oběti (plné penály, kalkulačky, hodinky...),
 - okrádají své oběti o peníze,

- ***násilné a manipulativní příkazy***
 - agresori nutí své oběti platit a odevzdávat svačiny, cigarety, atd.,
 - zakazují jim mluvit s kamarády, nutí je k různým podvodům ve škole,
- ***zraňování izolací, oklikou a „uměleckými“ výtvary***
 - spolužáci oběť ignorují, neodpovídají na její pozdrav, na prosbu nereagují, dělají, že neslyší, při obědě si odsedávají k jinému stolu, tváří se štitivě,
 - oběť je pomlouvána, zlomyslně osočována, jsou na ní sváděna provinění, kterých se nedopustila,

Fieldová (2009) oproti Kolářovi, který vystihuje typy šikany spíše obecně, rozděluje šikanu jasně do čtyř skupin:

- ***škádlení***
 - nejnebezpečnější verbální násilí a často nejdéle probíhající forma šikany,
 - hlavní typy škádlení:
 - nadávky, posměšky,
 - pokřikování, urážení nebo rýpání,
 - slovní požadavky či hrozby,
 - obtěžování po telefonu, hanlivé vzkazy (přes internet, SMS, atd.)
- ***vylučování ze skupiny***
 - „Vyloučení“ (ostrakismus), neboli „vztahová“ šikana je založena na společenské manipulaci
 - formy vyjádření ostrakismu:
 - otevřeně,
 - skrytě,
 - metody ostrakismu:
 - útočník předstírá přátelské chování k oběti a čas od času se obrací proti ní, když se oběť blíží, skupina si jí okazale nevšímá a točí se

k ní zády, útočník oběti něco řekne a odejde dřív, než oběť stačí zareagovat, ukazování, civění, pošklebování, výsměch pitvoření, „opičení se“, či šeptání s ostatními s pohledem upřeným na oběť,
• výhružné postoje, hrozivá gesta, „pohled“,

- **fyzické napadání**

- napadání spočívá ve fyzické šikaně slabšího jedince
 - napadání:
 - přímá agrese – např. bití, kopání, plivání atd.,
 - nepřímá agrese – např. gesta, narážky, pronásledování atd.
- K tomuto typu agrese též patří chytání oběti za oblečení a trhání oblečení nebo vyvolávání rvaček s obětí, v nichž se oběť nemůže příliš bránit. K tomuto typu šikany se řadí: strkání, vrážení, kopání, štípání, bouchání, zatlačování, fackování, tahání za vlasy, fyzické znehybňování, nastavování nohy a použití zbraní.

- **obtěžování**

- obtěžování obvykle zahrnuje opakované dotěrné otázky, prohlášení nebo útoky týkající se sexu, pohlaví, rasy, náboženství či národnosti,
- napadání dítěte sexuálními gesty, vměšováním, vynucenou fyzickou blízkostí a dotýkáním, chytáním či štípáním, např. saháním dívky na ňadra, doteky na hýždích nebo dalších intimních partiích, zvedání sukní, pomočení někoho,
- používání zastrašujícího jazyka, např. „Odprejskni“.

1.2.2 Závislosti

Vykopalová (2001) ve své knize uvádí, že závislost vzniká na základě uskupení behaviorálních, kognitivních a fyziologických faktorů, které se vytvoří po opakovaném užívání psychoaktivní látky. Syndrom závislosti může vzniknout ve spojitosti se specifickou látkou (tabák, alkohol, káva).

1.2.2.1 Alkoholová závislost

Alkohol patří mezi nejčastěji užívanou psychoaktivní látku, která způsobuje útlum a intoxikaci centrálního nervového systému.

Statistiky z března roku 2010 uvádějí, že v ČR je zhruba 550 tisíc lidí závislých na alkoholu (4x více, než se doposud předpokládalo). Alarmující je i velmi rozšířené pití dětí a mladistvých do 18 let. Přibližně 30 % patnáctiletých a asi 17 % třináctiletých dětí pije v Čechách alkohol pravidelně. Podle Evropské studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) bylo 48 % šestnáctiletých Čechů v posledním roce alespoň jednou opilých, zatímco evropský průměr činil 39%. (<http://www.mineralfit.cz>, cit. 28.02.2011)

Dále některé, internetové zdroje uvádějí, že vznik alkoholové závislosti se odhaduje na věk 10 – 15 let, kdy se z příležitostného konzumenta může stát alkoholik. Díky snadné dostupnosti alkoholu vzniká riziko alkoholové závislosti. Další negativní prognózou potencionálního vzniku závislosti na alkoholu u dětí je školní neprospěch a nejrůznější rodinné patologie. Mezi faktory, které ovlivňují vznik alkoholové závislosti, patří i vzdělání a další sociální faktory. (<http://www.mineralfit.cz>, cit. 28.02.2011)

Problémy pramení i z toho, že mnoho konzumentů alkoholu, především pak nezletilí, nejsou schopni regulovat ty nejpodstatnější věci: „kdy – kde – jak – kolik – jak často“. (<http://www.mineralfit.cz>, cit. 28.02.2011)

Alkoholová opilost:

Abnormální

- Komplikovaná
 - Ů Projevuje se silným vzrušením a afektivními reakcemi, které vznikají na nepatrný podnět a vyvolávají nepřiměřené, primitivní chování.

- Patická

Ů Projevuje se mráкотným stavem

Ů Počátek vzniku alkoholové závislosti je spatřován ve zvyšování obranných mechanismů jako obrana a racionalizace pití. Postupný rozvoj závislosti je charakterizován projevy abstinенčních příznaků (pocení, bolesti hlavy, únava, třes očních víček, jazyku, rukou apod.)

Patologická opilost

„Vzniká náhle, trvá několik minut nebo hodin a obvykle končí spánkem.“
(Vykopalová, 2001, s. 61-62)

„Po dlouholeté alkoholové závislosti vzniká řada psychiatricko-neurologických komplikací. Nejčastěji se vyskytuje:

- ***Delirium tremens***

- projevuje se strachem, úzkostmi, zmateností, třesem, ztrátou orientace, zrakovými halucinacemi a zrakovými, ale i tělovými iluzemi a sugestibilitou.

- ***Alkoholická halucinace***

- projevuje se akustickými, verbálními, halucinacemi, úzkostí, bludy, které doprovázejí poruchy vnímání a myšlení, jež trvají i několik dní.

- ***Alkoholická paranoidní psychóza***

- projevuje se bludy, které obsahově souhlasí s realitou alkoholika.

- ***Alkoholická deprese***

- je vyvolána nadměrným požitím alkoholu.

- **Úzkostné poruchy**
 - vznikají následkem požití velkých dávek alkoholu, ale později odeznívají.
- **Korsakovova psychóza**
 - projevuje se dezorientací, záměnou osob, euforickou náladou a zmatenou konfabulací.
- **Wernickeho encefalopatie**
 - může vzniknout z deliria. Projevuje se těžkou poruchou paměti, strnulostí očních svalů, ztrátou orientace, stavem zmatenosti, netečností. Tyto poruchy mohou vést k demenci.
- **Alkoholická demence**
 - vyskytuje se poměrně často a tvoří asi 10 % všech demencí. Vzniká po silných dlouhodobých účincích alkoholu, které způsobují poruchy metabolismu. A vyvolávají řadu změn v organismu. Projevuje se pozvolna, změny jsou patrné v projevech chování a poruchách vyšších citů.

Porucha osobnosti, alkoholická charakteropatie

Neschopnost navazovat kontakty, nespolehlivost, lhavost, vychloubačnost, požívačnost, absence morálních zábran a společensky nevhodné chování.“
(Vykopalová, 2001, s. 61-62)

1.2.2.2 Drogová závislost

Drogovou závislostí se mimo jiné zabývá i **Sochůrek** (2001) a uvádí, že se drogové závislosti staly skutečnou hrozbou současné civilizace. Přímo alarmující je jednoznačný vývoj směrem ke stále útočnějším drogám ve spojení s klesající věkovou hranicí těch, kteří je zneužívají a kteří je plošně šíří.

Vykopalová (2001) se spolu se Sochůrkem shoduje. Přestože pro společnost drogový problém není věcí neznámou, potýká se s ním stále obtížněji. Užívání drog má hluboké historické, sociální a geopolitické kořeny.

„Problém drogové závislosti v dnešním světě patří mezi nejdiskutovanější témata, natolik ohrožuje stabilitu lidské společnosti. I když některé přírodní drogy lidé užívali už ve starých dobách při různých rituálech. Šlo tehdy jen o jednotlivce a dospělé jedince. Dnes drogy užívá velké množství současné populace na naší planetě, a co je nejhorší, závislosti na drogách propadá také mládež.

Důvody vzniku závislosti jsou složité a nelze je vysvětlovat jednou příčinou. V každém případě je podíl jednotlivých faktorů jiný. Faktory, které se podílejí na vzniku závislosti, jsou:

- samotná droga,
- tělesné, psychické a osobnostní předpoklady jedince,
- prostředí – rodina, škola, kamarádi, “ulice“, dealeři,
- podněty – navádění kamarádů, identifikace se se členy party, nebo únik před depresí.“ (**Campbell**, 2003. s. 6)

Vykopalová (2001) poukazuje i na fakt, že „ve společnosti se lze setkat s řadou názorů týkajících se konzumace drog - především v řadách mládeže. Mnozí jsou toho názoru, že příležitostné užívání je neškodné, účinky drog mizí po několika hodinách a nezanechávají nijak dramaticky viditelné stopy. Lze s nimi bojovat proti stresu, některé podporují tvořivé myšlení a aktivitu, některé mohou mít i léčivé účinky apod.“ (**Vykopalová**, 2001, s. 73)

Drogy se dělí do několika skupin:

a) Drogy s převážně sedativními účinky

- alkohol,
- barbituráty,
- hypnotika,
- trankvilizéry,
- inhalační prostředky.

„Užití těchto látek způsobuje uklidnění, uvolnění, mírnou euforii, potlačení strachu a napětí, vyvolává ale také negativní projevy v podobě nevhodného nebo méně kontrolovaného společenského chování, méně zřetelnou artikulaci, klátivou chůzi, menší schopnost koncentrace, letargii, nespavost aj. Při dlouhodobějším užívání mohou tyto látky způsobovat kvalitativní změny na úrovni fungování mozku a paměti a fyzickou a psychickou závislost“. (**Vykopalová**, 2001, s. 64 - 66)

b) Drogy s převážně povzbuzujícími účinky (stimulancia)

- kokain, crack,
- amfetaminy.

„Tyto látky se vyznačují především povzbuzujícími účinky vznikajícími drážděním CNS, zvyšují krevní tlak a zrychlují krevní oběh. Vytvářejí pocit svěžesti, energie a nevyčerpatelnosti. Po euforii se dostavuje třes, bolesti hlavy, pocení. Doprovodnými znaky je ztráta chuti k jídlu a zvyšování sexuální dráždivosti, která může mít v případě dispozic i podobu různých úchylek. Mezi rozšířená a nechvalně známá stimulancia patří český pervitin a fenmetrazin“. (**Vykopalová**, 2001, s. 64 - 66)

c) Halucinogeny

- marihuana (cannabis sativa),
- hašiš,
- LSD a syntetické drogy,
- MDMA, extáze,
- ololiqui, teonanacatl a peyotl (meskalin),
- psilocybin.

„Účinky těchto látek vyvolávají stavy transu, euforie, ale i úzkosti, zmatku a deprese. Při jejich užití dochází ke ztrátě reality, vzniku vidin, halucinací a nekritičnosti. Mezi mládeží je nejvíce rozšířeno LSD ve formě „tripů“ (napuštěné papírky), kouření marihuany a extáze“. (**Vykopalová**, 2001, s. 64 - 66)

d) Narkotické látky

- heroin,
- morfin,
- opium,
- kodein,
- syntetické opiáty,
- metadon.

„Tato skupina látek vyvolává pocity euforie, nadřazenosti, radosti a síly. Jejich vedlejší účinky oslabují CNS a způsobují útlum dýchání a stavy střídající se euforie s letargií, ospalostí, vyvolávají zmatenost, ztrátu citlivosti na bolest, neschopnost soustředit se, později způsobují nevolnosti, pocení aj. Vyvolávají silnou fyzickou a psychickou závislost“. (Vykopalová, 2001, s. 64 - 66)

e) Steroidy

„Steroidy jsou zejména užívané sportovci k vývoji svalstva a tělových tkání za účelem zlepšení výkonnosti a tělesného vzhledu“. (Vykopalová, 2001, s. 64 - 66)

2 Prevence sociálně patologických jevů

Prevence podle **J. Malacha** znamená „předcházení určitému nevhodnému, patologickému jednání jedince, které by mohlo nastat za určitých vnitřních i vnějších podmínek“. (Malach, 2007, s. 168)

2.1 Druhy prevence

- Sociální
- Situační

2.2 Sociální prevence

Sociální prevence dle **J. Malacha** představuje „aktivity ovlivňující proces socializace, sociální integrace jedince a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchání trestné činnosti“. (Malach, 2007, s. 169)

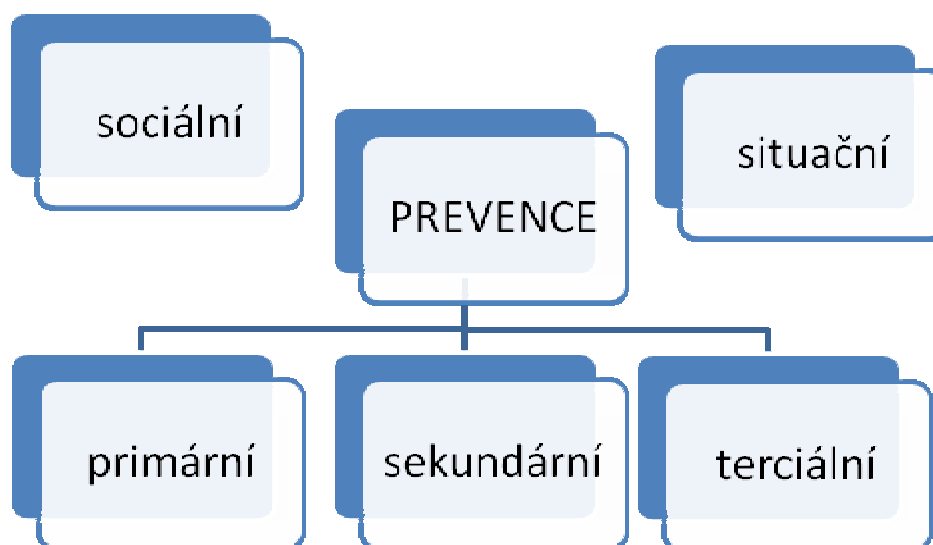
„Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- násilí a šikanování,
- záškoláctví,
- kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- užívání návykových látek, anabolik, medikamentů a dalších látek,
- syndromu týraných a zneužívaných dětí,
- komerčního sexuálního zneužívání dětí.“ (Malach, 2007, s. 167)

2.3 Situační prevence

„Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Je relativně levná, klade minimální nároky na personální a materiální zabezpečení a má rychlý a poměrně snadno staticky měřitelný efekt. Situační prevence může být využívána ve škole a určité možnosti jejího uplatnění skýtají také ustanovení školního řádu“. (Malach, 2007, s. 169 - 170)

Obrázek č. 1: *Druhy prevence*

Pramen: Malach, 2007, s. 170

Sociální a situační přístupy se dle **Malacha** (2007) vzájemně doplňují v rámci prevence:

Primární

- zaměřuje se svými aktivitami na nejširší veřejnost – převážně se snaží pozitivně ovlivnit děti a mládež

Sekundární

- zaměřuje se na rizikové osoby, u nichž je zvýšená pravděpodobnost trestné činnosti

Terciární

- zaměřuje se na osoby, které již za sebou mají kriminální minulost
- snaží se tyto narušené osoby „vpravit“ do běžného života pomocí různých aktivit a zároveň své výsledky monitorovat.

II PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl bakalářské práce

Cílem této práce bylo zjistit:

1. Do jaké míry se žáci a učitelé setkávají se sociálně patologickými jevy (šikana, agrese, alkohol a drogy).
2. S kterými sociálně patologickými jevy mají žáci nejvíce zkušeností.

Zároveň proběhlo porovnání respondentů obou vybraných škol a zjištění, na které škole se sociálně patologické jevy vyskytují více.

Autorka pro tuto část práce použila formu výzkumné sondy zaměřující se na rozdíly mezi projevy rizikového chování dotazovaných žáků na jednom středním odborném učilišti (dále jen „SOU“) a gymnáziu.

Tato sonda byla zaměřena na problémy týkající se šikany, agrese a závislostí - pití alkoholu a užívání drog.

2 Použité metody a postupy výzkumné práce

Vzhledem k potřebě získat co největší počet údajů od respondentů autorka pro výzkumnou sondu zvolila dotazníkovou metodu. „Je to metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob: charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.“ (Skalková a kolektiv, 1983, s. 86)

Autorka sestavila dotazník pro žáky a učitele, který byl zaměřen na problémy týkající se šikany, agrese a závislostí - na pití alkoholu a užívání drog.

Otázky z dotazníků čerpala autorka z příručky o efektivní školní drogové prevenci od **Galla** (2002) a sborníku metod od **Parry a Carrington** (1997). Z důvodu rozsahu autorka dané dotazníky upravila pro potřebu výzkumné sondy.

Úvodní část dotazníku pro učitele obsahuje 3 identifikační položky, které se týkají věku, pohlaví a délky praxe. Dotazník je dále rozdělen na dvě části.

První část je věnována šikaně - obsahuje 7 položek:

- 3 uzavřené položky (dichotomní – typ odpovědí ANO – NE)
- 2 polouzavřené položky (s možností několika voleb odpovědí)
- 2 otevřené položky (dopsání odpovědí)

Druhá část je zaměřena na drogy – obsahuje 7 položek:

- 1 uzavřenou položku (dichotomní – typ odpovědí ANO – NE)
- 2 polouzavřené položky (s možností několika voleb odpovědí)
- 4 otevřené položky (dopsání odpovědí)

Dotazník pro žáky obsahuje 2 identifikační položky zjišťující věk a pohlaví a 25 položek:

- 11 uzavřených položek (dichotomní – typ odpovědí ANO – NE)
- 11 polouzavřených položek (s možností několika voleb odpovědí)
- 3 otevřené položky

Sběr dat proběhl v termínu od 7. února 2011 do 11. února 2011 při vyučování za přítomnosti autorky a učitele. Respondenti byli seznámeni, za jakým účelem byla výzkumná sonda prováděna. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné a anonymní.

3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Autorka práce oslovila žáky 3. ročníků a učitele na SOU a gymnáziu. Každá škola má své specifikum. SOU připravuje své žáky na teoretickou a hlavně praktickou znalost v daném oboru. Oproti tomu na gymnáziu jsou žáci připravováni pouze teoretickou cestou s předpokládanou budoucí návazností na vysokoškolské studium.

Střední odborné učiliště

SOU se nachází v okrajové části města na jihu Čech v Pošumaví. Žáci z větší části dojíždějí, proto jim škola zajišťuje ubytování, které je v její nedaleké blízkosti.

SOU poskytuje střední odborné vzdělání s výučním listem a střední odborné vzdělání zakončené maturitou.

Gymnázium

Gymnázium se nachází v jednom z nejstarších měst v Jihočeském kraji v Pošumaví. Leží v klidnější části města, dál od centra. Je strategicky umístěno. Studenti se mohou dopravit jak vlakem, tak autobusem. Gymnázium navštěvují děti místní i dojíždějící z okolních měst a vesnic. Gymnázium má mnoholetou tradici a díky kvalitnímu pedagogickému sboru má dobrou pověst.

Velikost vzorku dotazovaných respondentů na každé škole byla stejná – bylo osloveno z každé školy 10 učitelů a 25 žáků. Návratnost dotazníků byla 100 %.

Průměrný věk oslovených učitelů na gymnáziu je 38 let s průměrnou délkou praxe 14 let. Nejstaršímu z respondentů je 55 let a na škole pracuje 31 let. Nejmladšímu z respondentů je 27 let s nejkratší praxí – 3 roky. Byli osloveni 4 muži a 6 žen. (Viz. tabulka č. 1)

Průměrný věk oslovených učitelů na SOU je 45 let s průměrnou délkou praxe 18 let. Nejstaršímu z respondentů je 56 let a na škole pracuje 29 let. Nejmladšímu z respondentů je 24 let s nejkratší praxí – 3 roky. Byli osloveni 2 muži a 8 žen. (Viz. tabulka č. 1)

Tabulka č. 1: ***Charakteristika zkoumaného vzorku - učitelé***

<u>UČITELÉ</u>		
	Gymnázium	SOU
Muži	4	2
Ženy	6	8
Průměrný věk	38	45
Délka praxe	14	18

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Průměrný věk oslovených žáků na gymnáziu je 18 let. Bylo osloveno 7 chlapců a 18 dívek. (Viz. tabulka č. 2)

Průměrný věk oslovených žáků na SOU je 17 let. Bylo osloveno 13 chlapců a 12 dívek. (Viz. tabulka č. 2)

Tabulka č. 2: *Charakteristika zkoumaného vzorku - žáci*

<u>Studenti 3. ročníků</u>		
	Gymnázium	SOU
Chlapci	7	13
Dívky	18	12
Průměrný věk	18	17

Pramen: Vlastní výzkum autorky

4 Výzkumné otázky

VO1: Potýkají se oslovené školy s větší mírou šikany?

VO2: Řeší dotazovaní učitelé výskyt šikany individuálně?

VO3: Obrací se žáci v případě šikany pro prvotní pomoc na rodiče?

VO4: Potýkají se námi dotazovaní žáci na gymnáziu se šikanou v menší míře, než žáci na osloveném SOU?

VO5: Jsou drogy na tomto SOU ve větší míře užívány, než na vybraném gymnáziu?

VO6: Mají všichni dotazovaní žáci zkušenost s tvrdým alkoholem?

5 Výsledky

5.1 Výsledky z dotazování učitelů

Šikana

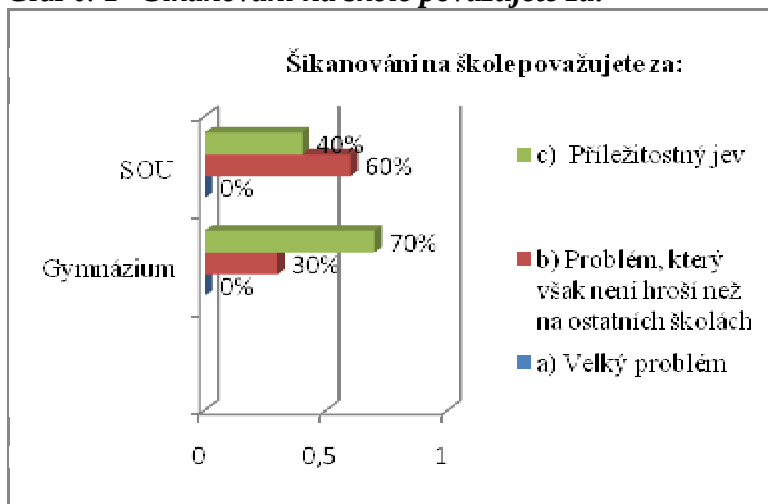
Otázka č. 1: **Šikanování na vaší škole považujete za:**

- velký problém
- problém, který však není horší než na ostatních školách
- příležitostný jev

Autorkou oslovení učitelé na SOU v 6 případech (60 %) pohlíží na šikanu především jako na problém, který není horší než na ostatních školách.

Pedagogové z gymnázia vidí tento jev v 7 případech (70 %) jako jev příležitostný. (Viz. graf č. 1)

Graf č. 1 - **Šikanování na škole považujete za:**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 2: **Šikanování považujete za:**

- součást procesu dospívání, kterým prochází každé dítě
- pouze jednu z řady forem agresivního chování
- velmi nebezpečnou formu agresivního chování

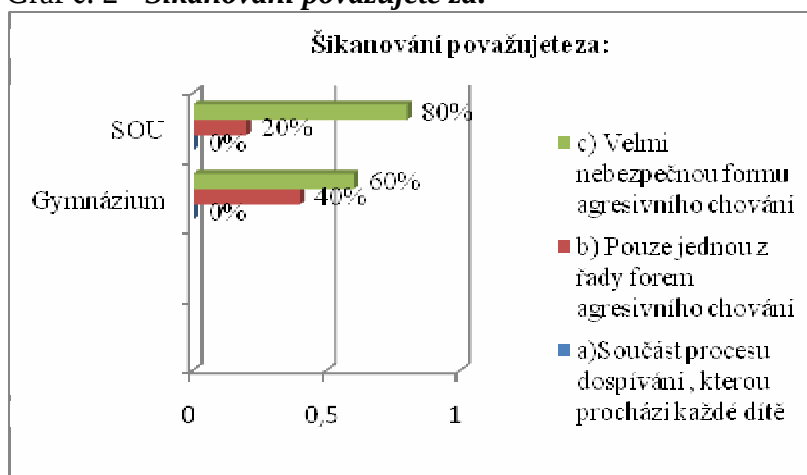
Většina pedagogů, jak ilustruje graf č. 2, nahlíží na šikanování jako na velmi nebezpečnou formu agresivního chování.

Na SOU považuje v 8 případech (80 %) pedagogů šikanu jako velmi nebezpečnou formu agresivního jednání, 2 učitelé (20 %) vidí šikanu jako jednu z řady forem agresivního chování.

Na gymnáziu nahlíží na šikanu 6 dotázaných vyučujících (60 %) též jako na nebezpečnou formu agresivního chování, 4 učitelé (40 %) vidí šikanu jako formu agresivního chování.

Žádný z pedagogů na šikanu nenahlíží jako na proces dospívání, kterým si musí projít každé dítě.

Graf č. 2 - **Šikanování považujete za:**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 3: **Když jste upozorněni na případ šikanování:**

- konfrontujete účastníky
- upozorníte na případ třídu
- necháte věci, tak jak jsou, aby to oběti ještě více neuškodilo
- řešíte tento problém jinak. Jak?

Na SOU, jak popisuje graf č. 3, řeší 1 učitel (10 %) problém šikany konfrontací účastníků. V případě upozornění na případ šikany, dají 3 učitelé (30 %) tuto informaci na vědomí i třídě, 6 dotázaných pedagogů (60 %) řeší problém šikany jinou formou.

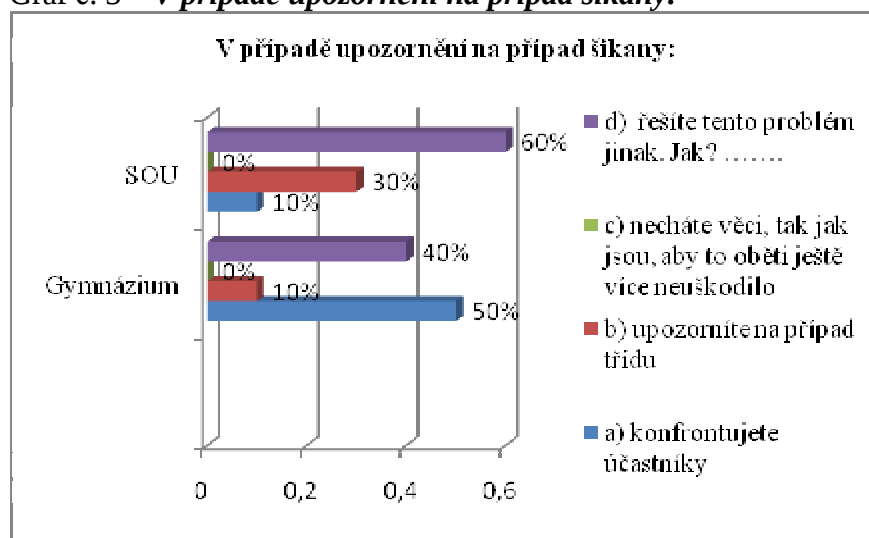
Na gymnáziu řeší 5 z dotázaných učitelů (50%) problém šikany konfrontací účastníků, 1 pedagog (10 %) upozorní na případ třídu a 4 učitelé (40 %) řeší problém šikany jinou formou.

Ani jeden z dotázaných pedagogů by nenechal věci tak, jak jsou tzn. aby oběť nebyla ještě více poškozena.

Mezi jiné formy řešení případu šikany patří dle dotázaných učitelů např.:

- porady s kolegy, třídním učitelem, výchovným poradcem
- vyslechnutí svědků, oznámení případu rodičům oběti i agresora a vedení školy
- zaměření se více na danou třídu, připomenutí prevence a zásad slušného chování
- svolání pedagogické rady

Graf č. 3 – ***V případě upozornění na případ šikany:***

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Vyučující byli zároveň pomocí dotazníku požádáni, zda by mohli v případě upozornění na případ šikany jmenovat (mohli vybrat více odpovědí):

Ve své třídě:

- nějaké děti, které jsou oběťmi týrání
- nějaké děti, které se k ostatním chovají neustále nepřátelsky
- děti, které jsou někdy nepřátelské

- děti, které jsou někdy obětmi
- děti, které jsou někdy nepřátelské a někdy obětmi
- nějaké děti, které vůči sobě zřejmě aktivně provokují nepřátelské projevy

Všechny možné varianty byly označeny. Nejfrekventovanější označení na obou dvou školách měla odpověď týkající se dětí, které jsou někdy nepřátelské. Na gymnáziu byla pouze 1x označena odpověď týkající se dětí, které jsou obětmi týrání.

V celé škole:

- nějaké děti, které jsou obětmi týrání
- nějaké děti, které se chovají neustále nepřátelsky
- děti, které jsou někdy nepřátelské
- děti, které jsou někdy obětmi
- děti, které jsou někdy nepřátelské a někdy obětmi
- nějaké děti, které vůči sobě zřejmě aktivně provokují nepřátelské projevy

I v tomto případě byly všechny možné varianty označeny. Mezi nejčastěji označovanými byla odpověď týkající se dětí, které jsou nepřátelské a dětí, které jsou někdy obětmi. Odpovědi týkající se dětí, které jsou obětmi týrání a dětí, které vůči sobě zřejmě aktivně provokují nepřátelské projevy „obdržely“ označení pouze 1x a to na SOU.

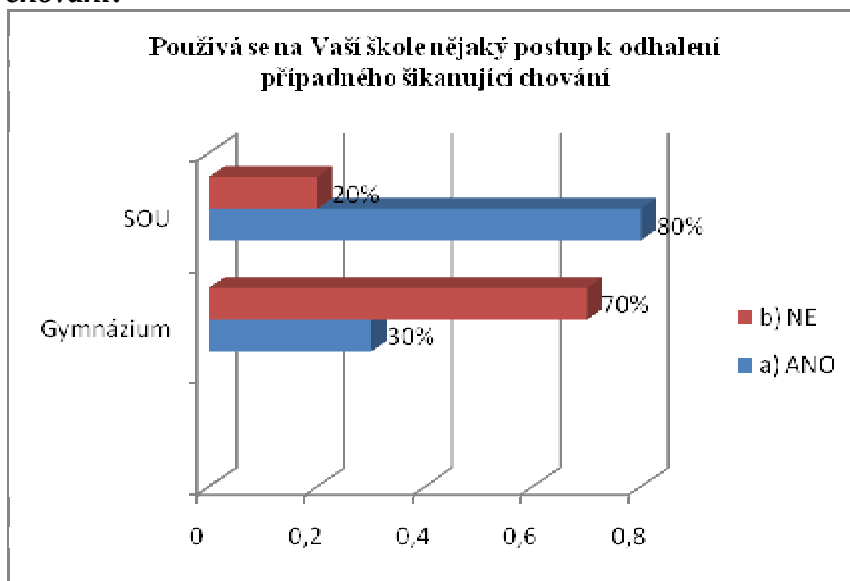
Otázka č. 4: Používá se na vaší škole postup k odhalení případného šikanujícího chování?

- ANO
- NE

Na SOU odpovědělo 8 z dotázaných učitelů (80 %) kladně, tzn., že využívají postupy k odhalení případné šikany. Negativní odpověď označili 2 pedagogové (20%).

Na gymnáziu pouze 3 vyučujícími (30 %) byla zodpovězena otázka kladně, 7 pedagogy (70 %) bylo označeno, že na škole nejsou využívány postupy k odhalení případné šikany. Graf č. 4 jasně výsledky vystihuje.

Graf č. 4 - **Používá se na škole nějaký postup k odhalení případného šikanujícího chování?**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 5: ***Pokud ano. Jaký?***

Na SOU zodpovědělo tuto otázku 7 učitelů (70 %). Jako postupy k odhalení šikany uvedli následující:

- apelování na žáky, aby pokusy o šikanu nahlásili - ať už jsou ti postižení nebo o šikaně vědí
- zvýšený dozor na chodbách a šatnách
- rozhovory, diskuse, ankety

Na gymnáziu na tuto otázku odpověděli pouze 3 vyučující (30 %). Pro postup, který by vedl k odhalení šikany, uvedli:

- důvěru vyučujících a žáků
- oznámení této informace ostatním ve třídě
- předložení anonymního dotazníku

Otázka č. 6: ***Cítíte se být připraveni řešit šikanu na své škole?***

- ANO
- NE

Na SOU všichni dotázaní učitelé (100 %) označili odpověď kladně.

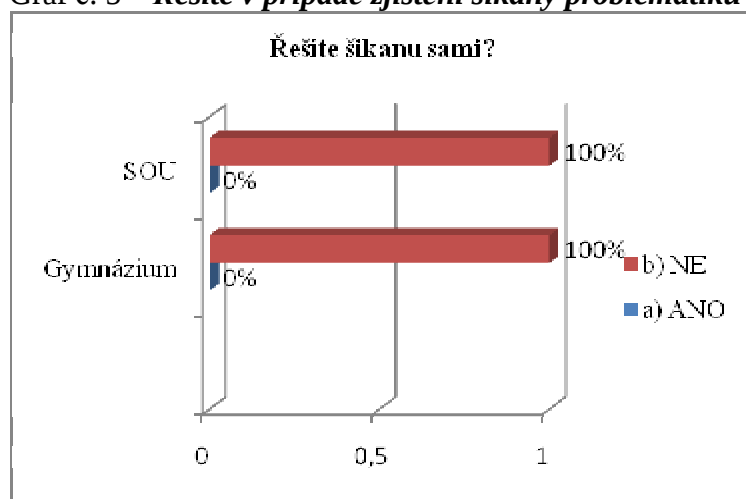
Na gymnáziu uvedlo 6 z dotázaných vyučujících (60 %) kladnou odpověď, 4 pedagogové (40 %) se necítí být připraveni řešit na své škole šikanu.

Otázka č. 7: **Pokud ano – řešili byste šikanu SAMI, nebo byste se obrátili na NĚKOHO DALŠÍHO?**

- Na koho?

V případě zjištění šikany na škole, se všichni dotázaní učitelé na obou školách jednoznačně shodli (100 %), že v tomto případě je nutné řešit problematiku pomocí někoho dalšího. Nikdy šikanu neřeší individuálně. Tento názor zobrazuje graf č. 5.

Graf č. 5 – ***Řešíte v případě zjištění šikany problematiku sami?***

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Alkohol a drogy

Otázka č. 1: ***Kolik % studentů vaší školy již podle vás požilo alkoholický nápoj?***

Otázka č. 2: ***Kolik % studentů podle Vás požilo na Vaší škole tvrdý alkohol?***

Otázka č. 3: ***Kolik % studentů má podle Vás zkušenost s marihuanou?***

Otázka č. 4: ***Kolik % studentů má podle Vás zkušenost s nějakou tvrdší drogou – např. pervitin nebo heroin?***

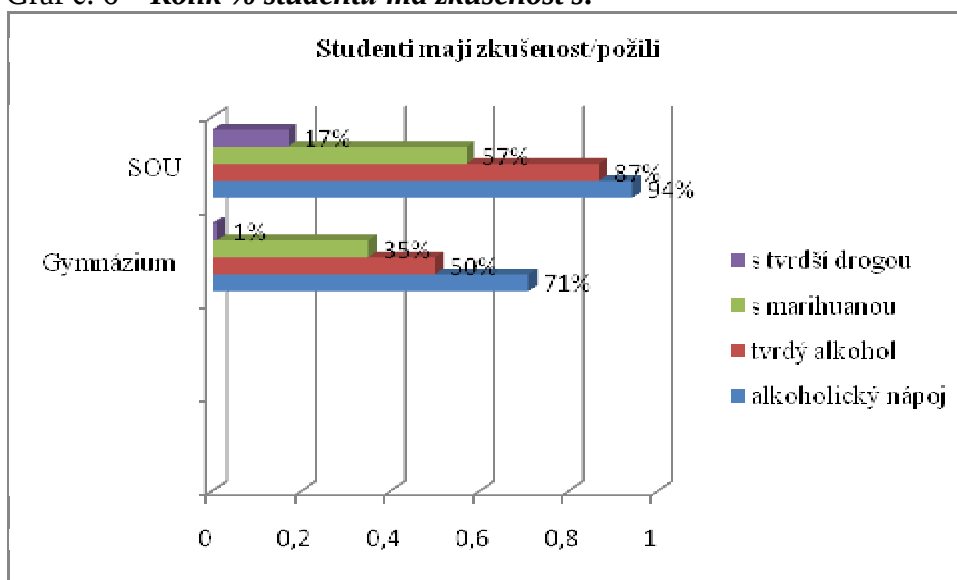
U výše uvedených otázek autorka práce požádala pedagogy o jejich názor, do jaké míry mají jejich studenti zkušenosti s návykovými látkami - jako je alkohol a drogy.

Dle grafu č. 6 vyplývá, že více zkušeností s alkoholem i drogami mají podle názoru jejich učitelů žáci na SOU.

Dotazovaní učitelé na SOU se domnívají, že 94 % žáků již konzumovalo nějaký alkoholický nápoj a 87 % studentů vyzkoušelo tvrdý alkohol. Zkušenost s marihuanou má dle jejich názoru 57 % jejich žáků a 17 % s tvrdými drogami.

Vyučující na gymnáziu se domnívají, že 71 % jejich studentů již konzumovalo nějaký alkoholický nápoj, 50 % jejich žáků již požilo tvrdý alkohol, 35 % má zkušenosti s marihuanou a 1 % s tvrdými drogami.

Graf č. 6 – **Kolik % studentů má zkušenost s:**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

U otázek č. 5 a 6 mohli všichni dotázaní pedagogové označit více možností odpovědí. Proto níže uvedené vyhodnocení výsledků je vyjádřeno pouze %.

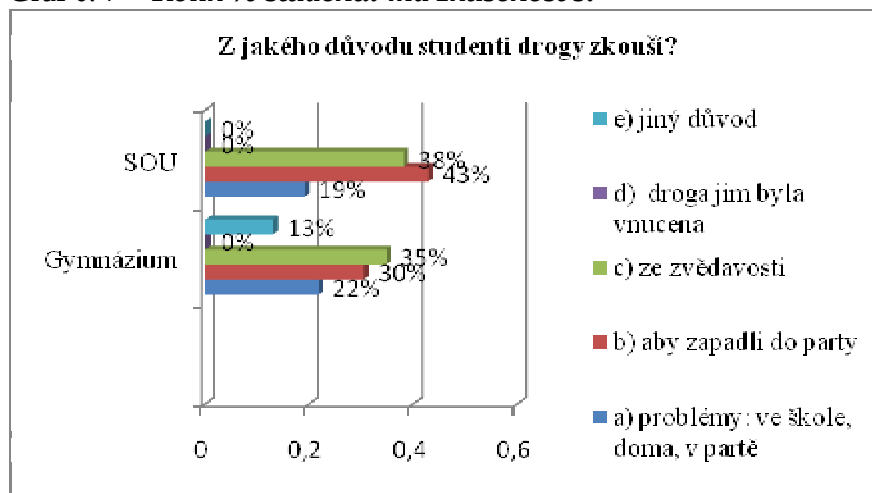
Otázka č. 5: **Z jakého důvodu podle Vás studenti drogy zkouší?**

- problémy: ve škole, doma, v partě
- aby student/ka zapadl/a do společnosti/party
- ze zvědavosti
- droga mu/jí byla nucena
- jiný důvod - jaký:

Nejčastějším důvodem, který nám ukazuje graf č. 7, proč studenti drogy zkouší, je dle učitelů na SOU „síla“ party. Na této odpovědi se shodlo 43 % dotazovaných učitelů. Dalším silným vlivem, je dle vyučujících zvědavost. Tuto odpověď označilo 38 % dotázaných pedagogů. Problémy doma, ve škole nebo v partě – i to je důvod, proč žáci po droze sahají. Tuto odpověď označilo 19 % dotazovaných učitelů. Pedagogové na SOU jiné odpovědi neoznačili.

Na gymnáziu nejčastěji hodnocenou odpovědí byla odpověď týkající se zvědavosti. Na tomto vlivu se shodlo 35 % dotazovaných kantorů. Dalším silným vlivem, který učitelé označili, je snaha zapadnout do party. Tento názor sdílí 30 % dotazovaných pedagogů. Odpověď týkající se problémů ve škole, doma nebo v partě označilo 22 % dotazovaných vyučujících. Pedagogové ve 13 % označili i odpověď, která říká, že studenti na gymnáziu mohou drogy vyzkoušet i z jiného důvodu. Mezi tyto důvody patří: pocit povzbuzení, odreagování, revolta vůči rodičům – zvláště u studentů, kteří pocházejí z lépe situovaných rodin. Odpověď týkající se vnucení drog nebyla zvolena.

Graf č. 7 – **Kolik % studentů má zkušenost s:**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

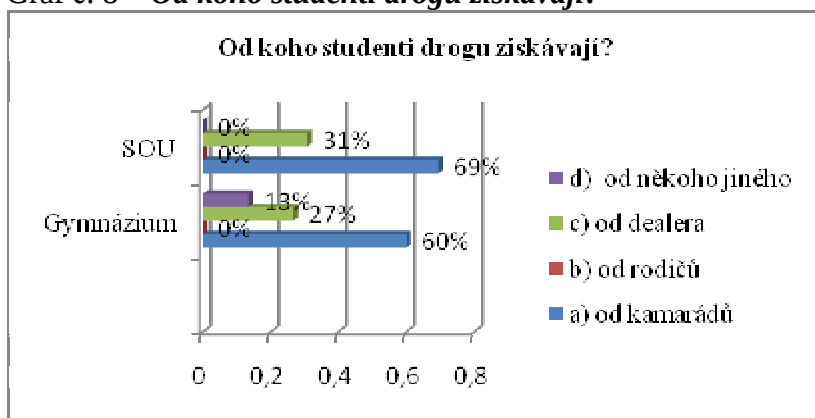
Otázka č. 6: **Jak myslíte, že drogu získávají?**

- od kamarádů
- od rodičů
- od dealera
- někdo jiný - napište prosím kdo:

Na SOU se 69 % dotázaných kantorů shodlo, že studenti drogy získávají od svých kamarádů, 31 % dotázaných pedagogů se domnívá, že studenti drogy získávají přímo od dealera. Tuto situaci ilustruje graf č. 8.

Na gymnáziu mají učitelé stejný názor, jako na SOU. Jejich studenti podle nich nejčastěji získávají drogy od kamarádů. Tuto odpověď zvolilo 60 % dotázaných vyučujících. 27 % dotázaných pedagogů se domnívá, že jejich studenti získávají drogy od dealera a 13 % dotázaných učitelů zvolilo možnost od někoho jiného – např. v restauracích.

Graf č. 8 – *Od koho studenti drogu získávají?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 7: *Myslíte si, že je v této době obtížné pro vaše studenty drogu sehnat?*

- ANO
- NE

Na obou školách se dotázaní učitelé (100 %) jednoznačně shodli – pro studenty není problém drogu sehnat.

5.2 Výsledky z dotazování žáků

Šikana na škole

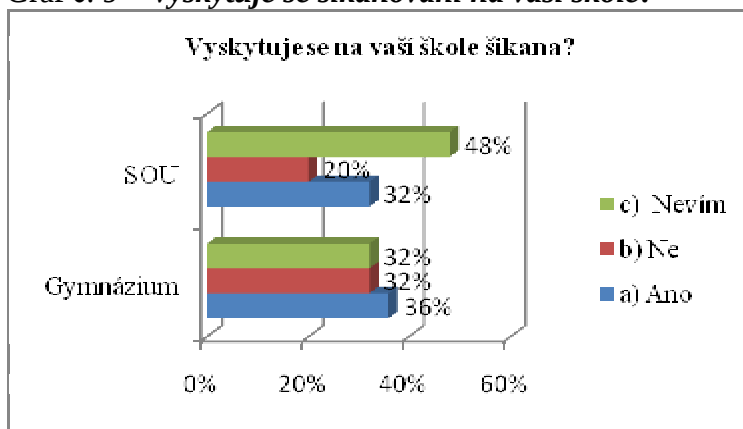
Otázka č. 1: *Vyskytuje se šikanování na vaší škole?*

- ANO
- NE
- nevím

Na SOU 12 dotázaných žáků (48 %) si není jisto, zda se na jejich škole šikana vyskytuje. 8 studentů (32 %) dle grafu č. 9 odpovědělo na dotaz kladně, 5 žáků (20 %) záporně.

Na gymnáziu se 9 studentů (36 %) se ztotožňuje s odpovědí, že se na jejich škole šikana vyskytuje. 8 žáků (32 %) tvrdí, že šikana na jejich škole není a 8 žáků (32 %) si není jisto.

Graf č. 9 – *Vyskytuje se šikanování na vaší škole?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 2: *Obáváš se, že budeš často šikanován/a?*

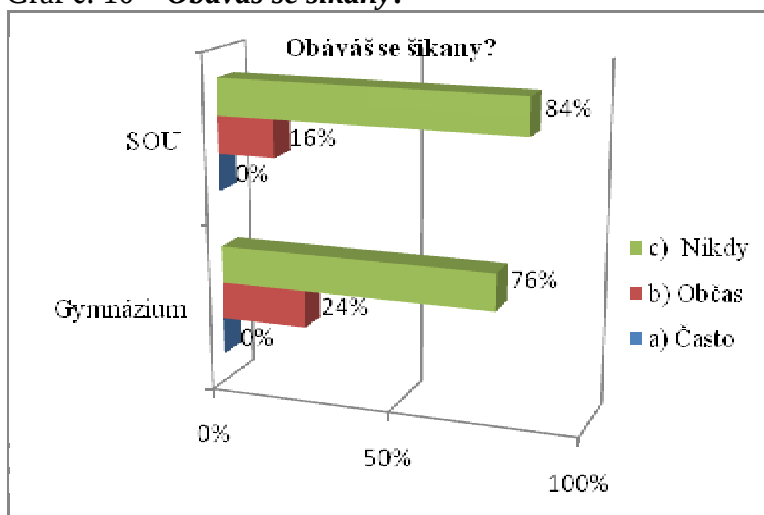
- často
- občas
- nikdy

Výsledky týkající se obavy šikany ilustruje graf č. 10.

Na SOU se 4 dotázaní žáci (16 %) šikany obávají, 21 studentů (84 %) strach ze šikany nemá.

Na gymnáziu se šikany občas obává 6 žáků (24 %). Strach ze šikany nemá 19 studentů (76 %).

Graf č. 10 – *Obáváš se šikany?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 3: **Víš, co máš dělat, když tě někdo šikanuje?**

- ANO
- NE

Na obou školách se výzkumné vzorky shodovaly - 24 dotázaných studentů (96 %) z každé školy odpovědělo, že ví, co má v případě, že by byli šikanováni, dělat. Z každé školy 1 žák (4%) na otázku odpověděl negativně.

Otázka č. 4: **Myslíš, že by ses měl(a) ve škole na koho obrátit, pokud by tě někdo šikanoval?**

- ANO
- NE

Na SOU ví 18 dotázaných žáků (72 %), na koho by se v případě šikanování mohli obrátit. V případě, že by tento problém nastal, 7 studentů (28 %) neví, u koho by na škole hledalo pomoc.

Na gymnáziu zodpovědělo 24 dotázaných studentů (96 %) otázku kladně, 1 žák (4 %) neví, na koho se v případě šikanování může obrátit.

Otázka č. 5: **Čí pomoc bys v takovém případě vyhledal/a?**

Na tuto otázku měli všichni studenti možnost odpovědi dle svého mínění. Nejčastější odpovědi byli *kamarádi, učitelé a výchovní poradci*. *Rodiče* se umístili až na poslední příčce odpovědí.

Otázka č. 6: **Nešel/nešla jsi někdy do školy ze strachu, že budeš šikanován/a?**

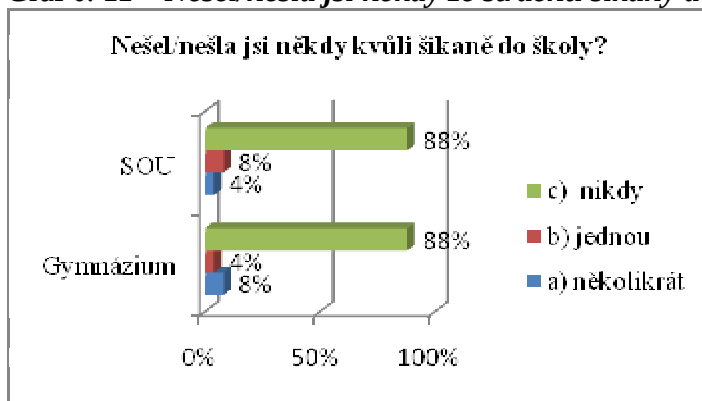
- několikrát
- jednou
- nikdy

Na obou školách, jak ilustruje graf č. 11, se 22 dotázaných studentů (88 %) vyjádřilo, že nikdy nenastala situace, aby nešli kvůli šikaně do školy.

Na SOU 2 dotázaní žáci (8 %) odpověděli, že jednou kvůli šikaně do školy nepřišli, několikrát kvůli šikaně nepřišel 1 z dotazovaných studentů (4 %).

Na gymnáziu 1 ze studujících (4 %) jednou kvůli šikaně nepřišel do školy, několikrát kvůli šikaně do školy nedorazili 2 žáci (8 %).

Graf č. 11 – **Nešel/nešla jsi někdy ze strachu šikany do školy?**

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 7: ***Byl/a jsi někdy na této škole šikanován/a?***

- ANO
- NE

Na SOU všichni žáci (100 %) jednoznačně odpověděli, že nikdy nebyli šikanováni.

Na gymnáziu 2 z oslovených žáků (8 %) přiznalo, že šikanováni byli. Šikanu na škole 23 studentů osobně nezažilo (92 %).

Otázka č. 8: ***Kdy jsi byl/a naposled šikanován/a?***

- dnes
- tento měsíc
- v posledních šesti měsících
- před rokem nebo více než před rokem

Na tuto otázku reagovali pouze 2 dotázaní studenti z gymnázia, kteří v předchozí otázce odpověděli, že byli obětí šikanování. Tento sociálně patologický jev zažili více *jak před rokem*.

Otázka č. 9: ***Jak často jsi byl/a šikanován/a?***

- jednou
- několikrát
- téměř denně
- několikrát denně

I tuto otázku zodpovídali oba dva studenti z gymnázia. V dané době šikanování zažívali *téměř denně*.

Otázka č. 10: ***Byl/a jsi šikanován/a:***

- děvčetem
- chlapcem
- partou

Obě oběti z gymnázia byly šikanovány partou.

Otázka č. 11: ***Jak jsi byl/a šikanován/a, co se stalo?***

Na gymnáziu reagovala dotázaná oběť odpovědí, že byla šikanována psychicky, druhá uvádí, že agresori používali nadávky, posměšky a vyvolávali díky slovním útokům rvačky.

Otázka č. 12: ***Kde jsi byl/a šikanován/a?***

- doma
- cestou do nebo ze školy
- při obědě
- na hřišti
- na záchodě
- ve třídě
- jinde

Obě oběti z gymnázia uvedly, že byly šikanovány ve škole.

Otázka č. 13: ***Řekl/a jsi o tom někomu?***

- ANO
- NE

Jedna oběť z gymnázia šikanu oznámila, druhá oběť mlčela.

Otázka č. 14: ***Oznámil/a jsi to učiteli?***

- ANO
- NE

Jedna oběť z gymnázia danou problematiku učiteli oznámila, druhá oběť nikoli.

Otázka č. 14: ***Byl/a jsi spokojen/a s výsledkem?***

- ANO
- NE

Obě oběti byly s výsledky spokojeny.

Alkohol a drogy

Otázka č. 16: ***Požil/a jsi někdy alkoholický nápoj?***

- ANO
- NE

Na obou školách všichni dotazovaní žáci (100 %) odpověděli, že již požili alkoholický nápoj.

Otázka č. 17: ***Byl to také tvrdý alkohol?***

- ANO
- NE

Na obou školách všichni dotazovaní studenti (100 %) odpověděli, že již požili tvrdý alkohol.

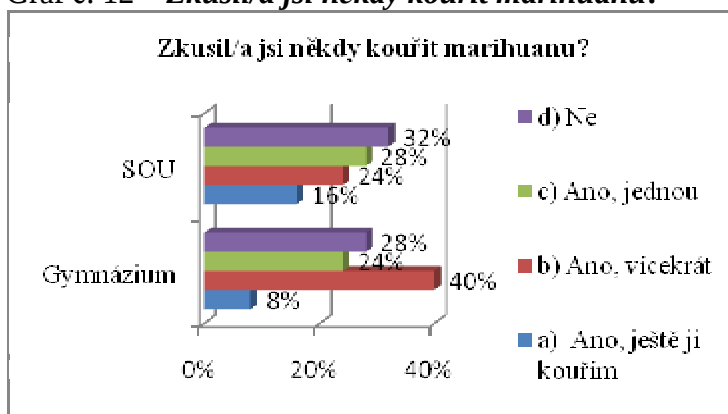
Otázka č. 18: ***Zkusil/a jsi někdy kouřit marihuanu***

- ano, a ještě teď ji někdy kouřím
- ano, vícekrát
- ano, jednou
- ne

Podle grafu č. 12 vyplývá, že s marihuanou nemá na SOU 8 oslovených žáků (32 %) žádné zkušenosti, 7 studujících (28 %) odpovědělo, že marihuanu alespoň jednou kouřilo, 6 žáků (24 %) marihuanu vyzkoušelo vícekrát, 4 žáci (16 %) marihuanu běžně kouří.

Na gymnáziu 7 žáků (28 %) s marihuanou nemá zkušenosti, 6 studentů (24 %) ji alespoň jednou vyzkoušelo, 10 žáků (40 %) ji vyzkoušelo vícekrát a 2 studenti (8 %) ji ještě kouří.

Graf č. 12 – *Zkusil/a jsi někdy kouřit marihuanu?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 19: *Zkusil/a jsi někdy nějakou tvrdší drogu – např. pervitin nebo heroin?*

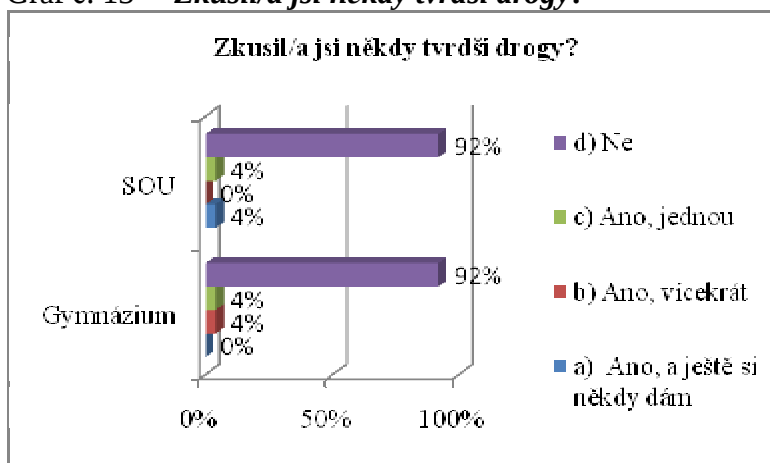
- ano, a ještě teď ji někdy kouřím
- ano, vícekrát
- ano, jednou
- ne

Výsledky zobrazující užití tvrdších drog znázorňuje graf č. 13.

Na SOU 23 žáků (92 %) nemá s tvrdšími drogami zkušenost, 1 student (4 %) již tvrdší drogy jednou vyzkoušel a 1 z oslovených studujících (4 %) potvrdil, že ještě někdy tvrdší drogy užívá.

Na gymnáziu nemá zkušenosti s tvrdší drogou 23 oslovených studujících (92 %), 1 žák (4 %) tvrdší drogu jednou vyzkoušel a 1 z oslovených studentů drogu užil vícekrát.

Graf č. 13 – *Zkusil/a jsi někdy tvrdší drogy?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Na otázku č. 20, 21 a 22 odpovědělo na gymnáziu 16 žáků. Na SOU 14 žáků.

Otázka č. 20: ***Z jakého důvodu jsi to zkoušel/a?***

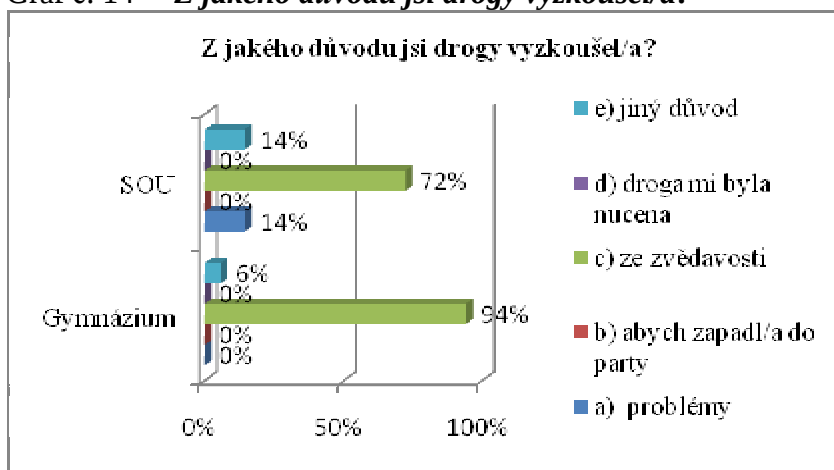
- problémy: ve škole, doma, v partě
- abych zapadl(a) do společnosti/party
- ze zvědavosti
- droga mi byla nucena
- jiný důvod

U výše zmíněné otázky mohli studenti zvolit více odpovědí. Proto jsou výsledky vyhodnoceny pouze v %. Výsledky výzkumu byly zapracovány do grafu č. 14.

Na SOU vyzkoušelo drogu 86% dotázaných z pouhé zvědavosti a 14 % kvůli problémům doma nebo ve škole.

Na gymnáziu vyzkoušelo též 94 % z dotázaných studentů drogu z pouhé zvědavosti. Z jiného důvodu sáhlo po droze 6 % respondentů – tím hlavním jiným důvodem byla touha navodit si příjemnou náladu a dobře se bavit.

Graf č. 14 – Z jakého důvodu jsi drogy vyzkoušel/a?

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 21: **Kolik let ti bylo, když jsi drogu poprvé zkusil/a?**

Průměrný věk dotázaných žáků na SOU, kdy prvně drogu vyzkoušeli, je 15 let. Nejmladšímu z dotázaných respondentů bylo 13 let.

Na gymnáziu je průměrný věk respondentů 16 let. Nejmladšímu bylo 14 let.

Otázka č. 22: **Jak jsi drogu získal/a?**

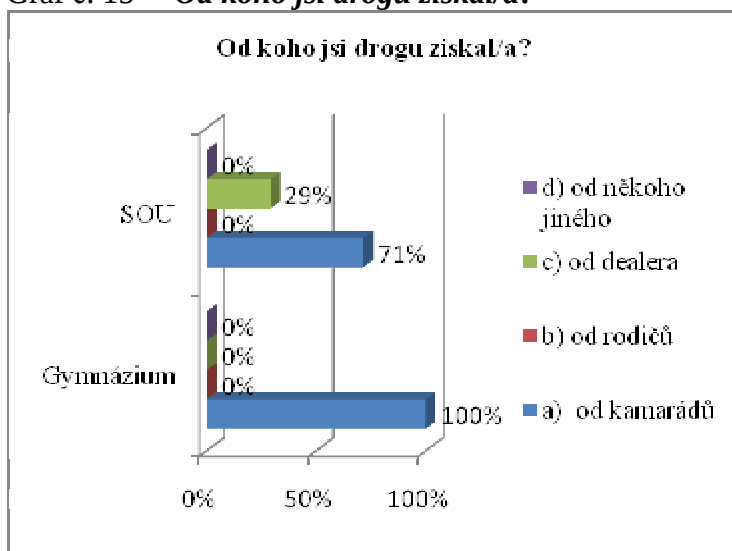
- od kamarádů
- od rodičů
- od dealera
- od někoho jiného

U výše zmíněné otázky mohli studenti zvolit více odpovědí. Proto jsou výsledky vyhodnoceny pouze v %. Výsledky výzkumu byly zpracovány v grafu č. 15.

Na SOU získalo drogu 71% oslovených studentů od kamarádů. Přímo od dealera získalo drogu 29 %.

Na gymnáziu získali všichni oslovení drogu od svých kamarádů.

Graf č. 15 – *Od koho jsi drogu získal/a?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 23: *Myslíš, že je to v této době jednoduché drogu sehnat?*

- ANO
- NE

Na obou školách se všichni oslovení žáci (100 %) shodli, že není problém drogy sehnat.

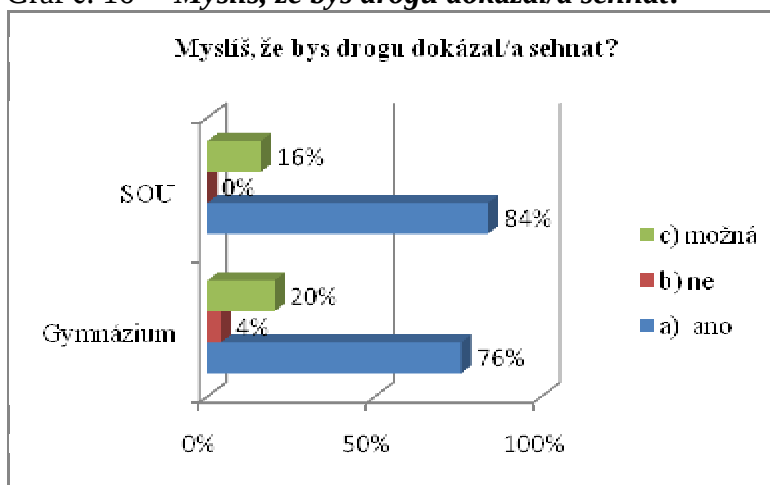
Otázka č. 24: *Myslíš si, že bys drogu dokázal/a sehnat?*

- ANO
- NE
- Možná

Na SOU by 84% dotázaných dokázalo drogu bez problémů sehnat. 16 % si není úplně jisto.

Na gymnáziu ví 76 % dotázaných, že by drogu sehnalo. 20 % tvrdí, že možná a 4 % by drogu nedokázala sehnat. (Viz graf č. 16)

Graf č. 16 – *Myslíš, že bys drogu dokázal/a sehnat?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

Otázka č. 25: *Kde bys drogu jako první sháněl/a?*

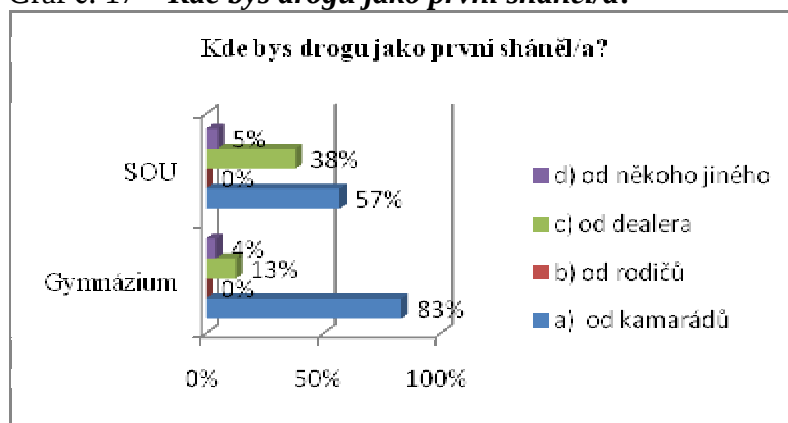
- u kamarádů
- u rodičů
- u dealera
- u někoho jiného

U výše zmíněné otázky mohli studenti zvolit více odpovědí. Proto jsou výsledky vyhodnoceny pouze v %. Výsledky výzkumu byly zpracovány v grafu č. 17.

Na SOU by 57% dotázaných studentů shánělo drogu u kamarádů, 38 % u dealerů a 5 % od někoho jiného. Bohužel už se nepodařilo autorce zjistit, kdo ten jiný by měl být.

Na gymnáziu by se 83% dotázaných žáků obrátilo na kamarády, 13 % by drogu shánělo u dealera a 4 % u někoho jiného – v tomto výzkumu se podařilo zjistit, že by drogu sháněli přes kamarády svých kamarádů.

Graf č. 17 – *Kde bys drogu jako první sháněl/a?*

Pramen: Vlastní výzkum autorky

6 Diskuse

Sociálně patologické jevy mezi mládeží se projevují stále častěji a intenzivněji. Cílem této práce bylo zjištění, do jaké míry se žáci a učitelé setkávají se sociálně patologickými jevy (šikana, agrese, alkohol a drogy) a do jaké míry mají žáci se sociálně patologickými jevy zkušenosti.

Cílem výzkumné sondy bylo nalézt odpovědi na výzkumné otázky, které autorka získala na základě dotazníkového šetření.

Výzkumná otázka č. 1: ***Potýkají se oslovené školy s větší mírou šikany?***

Ani na jedné škole využívané v rámci dotazníkového šetření nepohlíží jak učitelé, tak žáci na šikanu jako na velký problém.

Učitelé ze SOU pohlíží na šikanu jako na problém, který není horší než na ostatních školách a kantoři na gymnáziu vidí šikanu na jejich škole spíše jako jev příležitostný. Dle získaných výsledků autorka vyhodnotila, že ani z pohledu žáků se na jejich školách ve větší míře šikana nevyskytuje. Přestože výsledky ukázaly, že na každé škole byli maximálně tři z oslovených studentů šikanováni, nebyly výsledky díky doplňujícím otázkám, které šikanu jasně vystihovaly, 100 % potvrzeny.

Výzkumná otázka č. 2: ***Řeší dotazovaní učitelé výskyt šikany individuálně?***

Učitelé ani na jedné ze škol šikanu individuálně neřeší.

V případě výskytu šikany se obrací na své kolegy – výchovné poradce, ale zároveň danou situaci řeší i se svými nadřízenými a rodiči oběti i agresora. V určitých případech pedagogové informují i třídu.

Výzkumná otázka č. 3: ***Obrací se žáci v případě šikany pro prvotní pomoc na rodiče?***

Dle získaných výsledků jsou rodiče až těmi posledními, na koho by se žáci v případě šikany obraceli.

Mezi prvními, kdo by se o jejich šikanování dozvěděl, jsou jejich kamarádi. Na dalším místě jsou to učitelé a výchovní poradci, což autorku práce negativně překvapilo.

Z této výzkumné sondy vyplývá, že mezi rodiči a dětmi není taková důvěra a takový vztah, aby se v případě výskytu problému žáci na rodiče obrátili.

Výzkumná otázka č. 4: ***Potýkají se námi dotazovaní žáci na gymnáziu se šikanou v menší míře, než žáci na osloveném SOU?***

Autorka práce nemůže jasně na tuto otázku odpovědět. A to z toho důvodu, že žáci na SOU odpověděli jednoznačně, že na škole nikdy šikanování nebyli. Zároveň ale ve třech případech potvrdili, že kvůli šikaně nepřišli do školy. Na gymnáziu potvrdili dva z oslovených studentů, že se obětí šikany stali.

Autorka si pokládá otázku, z jakého důvodu žáci na SOU šikanu popírají. Přistupovali studenti k tomuto výzkumu pouze jenom jako, že to bylo zpestření výuky, a nebo měli z nějakého důvodu strach jasně odpovědět?

Výzkumná otázka č. 5: ***Jsou drogy na tomto SOU ve větší míře užívány než na vybraném gymnáziu?***

Na SOU nejsou ve větší míře drogy užívány, než na gymnáziu.

Výsledky jsou téměř srovnatelné. Dokonce více zkušeností s kouřením marihuany mají studenti na gymnáziu. Studenti uvedli, že důvodem, proč drogy užili a užívají, je víceméně pouhá zvědavost a teprve až na dalším místě jsou problémy a touha zapadnout do party.

Výzkumná otázka č. 6: ***Mají všichni dotazovaní žáci zkušenost s tvrdým alkoholem?***

Na tuto otázku může autorka jednoznačně odpovědět. Ano, studenti mají zkušenosti s tvrdým alkoholem. Což pro ni nebylo překvapující.

ZÁVĚR

Cílem praktické části bylo zjistit, do jaké míry mají žáci a učitelé na SOU a gymnáziu zkušenosti se šikanou a závislostmi (alkohol, drogy) a zároveň porovnat, u koho se výskyt těchto sociálně patologických jevů objevuje více.

Otázky byly formulovány tak, abych získala informace týkající se věku, pohlaví a u pedagogů zároveň i délky praxe. U zbylé části otázek jsem zjišťovala názory a informace na šikanu a závislosti a do jaké míry, se tyto sociálně patologické jevy u oslovených respondentů vyskytují.

Získané výsledky mě nepřekvapily – ba naopak, potvrdily mé domněnky. Přestože z různých zdrojů jsou nejenom žáci neustále o negativních dopadech ať již kouření, alkoholu či braní drog informováni, sociálně patologické jevy mezi nimi neustávají a nezáleží, zda se jedná o žáky na gymnáziu či SOU. Dostupnost alkoholu a drog je v dnešní době velice snadná. Dalším velkým vlivným faktorem je i tzv. „frajeřina“, snaha zapadnout do party a samozřejmě i finanční zajištění od rodičů. Domnívám se, že velkou roli v dnešní době hraje i skutečnost, že se žáci nudí. Proto vyhledávají „zábavu“ a pobavení v tom, co „tzv. dneska letí“ a ne v tom, co je smyslem života - jako je např. sport, četba, kultura...

Jelikož doba jde neustále dopředu, svět se rychle mění, musíme prevenci sociálně patologických jevů maximálně upřednostňovat.

Vím, že má práce problematiku sociálně patologických jevů nevyřeší. Snad bude alespoň vodítkem pro možné diskuse, zejména pro ty, kteří se s tímto bohužel nechvalným fenoménem setkávají. Zároveň věřím, že má práce bude malým přínosem pro mé kolegy pedagogy.

Seznam použité literatury

CAMPBELL, R., *Tvoje dieťa a drogy. 1. vydání.* Bratislava: PORTA LIBRI, 2003. 176 s. ISBN 80-89067-09-3.

FIELDOVÁ, E. M., *Jak se bránit šikaně – praktický rádce pro děti a rodiče i učitele.* Praha: IKAR, 2009. 312 s. ISBN 978-80-249-1176-2.

GALLA, M. a kol., *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí.* Nizozemsko: TRIMBOS INSTITUTE, 2002. ISBN 80-86734-38-2.

JANSKÝ, P., *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních.* Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2004. 169 s. ISBN 80-7041-114-7.

KOLÁŘ, M., *Bolest šikanování.* Praha: PORTÁL, 2001. 256 s. ISBN 80-7178-513-X.

KOLÁŘ, M., *Skrytý svět šikanování ve školách.* Praha: PORTÁL, 1997. 127 s. ISBN 80-7178-123-1.

MALACH, J., *Teorie metodiky výchovy.* Praha: UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA, 2007. 228 s. ISBN 978-80-86723-29-7.

NELEŠOVSKÁ, A., *Pedagogická komunikace v praxi.* GRADA PUBLISHING, 2005. 171 s. ISBN 80-247-0738-1.

PARRY, J., CARRINGTON, G., *Čelíme šikanování: sborník metod.* Praha: Metodický materiál Institutu pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 1997. IPPP.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník.* Praha: PORTÁL, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

ŘÍČAN, P., *Agresivita a šikana mezi dětmi – Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí.* PRAHA: PORTÁL, 1995. ISBN 80-7178-049-9.

SKALKOVÁ J. A KOLEKTIV, *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, N.P., 1983. 204 s. SPN 46-00-22/1.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II. díl, Sociálně patologické jevy*. Liberec: TECHNICKÁ UNIVERZITA, 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495-1.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, *Pedagogika pro učitele*. GRADA PUBLISHING, a.s., 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

VYKOPALOVÁ, H., *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: UNIVERZITA PALACKÉHO, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.

DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

Alkoholová závislost. Dostupné na:

<<http://www.mineralfit.cz/rodina-clanek/deti-a-alkohol-298/>> [cit. 28. 02. 2011]

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek č. 1: *Druhy prevence*

Tabulka č. 1: *Charakteristika zkoumaného vzorku – učitelé*

Tabulka č. 2: *Charakteristika zkoumaného vzorku – žáci*

Graf č. 1 - *Šikanování na škole považujete za:*

Graf č. 2 - *Šikanování považujete za:*

Graf č. 3 - *V případě upozornění na případ šikany:*

Graf č. 4 - *Používá se na škole nějaký postup k odhalení případného šikanujícího chování?*

Graf č. 5 - *Řešíte v případě zjištění šikany problematiku sami?*

Graf č. 6 - *Kolik % studentů má zkušenost s:*

Graf č. 7 - *Kolik % studentů má zkušenost s:*

Graf č. 8 - *Od koho studenti drogu získávají?*

Graf č. 9 - *Vyskytuje se šikanování na vaší škole?*

Graf č. 10 - *Obáváš se šikany?*

Graf č. 11 - *Nešel/nešla jsi někdy ze strachu šikany do školy?*

Graf č. 12 - *Zkusil/a jsi někdy kouřit marihuanu?*

Graf č. 13 - *Zkusil/a jsi někdy tvrdší drogy?*

Graf č. 14 - *Z jakého důvodu jsi drogy vyzkoušel/a?*

Graf č. 15 - *Od koho jsi drogu získal/a?*

Graf č. 16 - *Myslíš, že bys drogu dokázal/a sehnat?*

Graf č. 17 - *Kde bys drogu jako první sháněl/a?*

Seznam příloh

Příloha č. 1 - DOTAZNÍK PRO UČITELE

Příloha č. 2 - DOTAZNÍK PRO STUDENTY

Příloha č. 1 - DOTAZNÍK PRO UČITELE

ŠIKANOVÁNÍ

„Šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti, apod. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo ubránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o jeho rodině. Jako šikanování však obvykle neoznačujeme občasnou rvačku nebo hádku, přibližně stejně fyzicky i psychicky vybavených soupeřů.“

1. ***Pohlaví:*** Muž - Žena
2. ***Váš věk:***
3. ***Délka praxe***
4. ***Když použijete výše uvedenou definici, považujete šikanování na této škole za:***
 - a) velký problém
 - b) problém, který však není horší než na ostatních školách
 - c) příležitostný jev
5. ***Považujete šikanování za:***
 - a) součást procesu dospívání, kterou prochází každé dítě
 - b) pouze jednu z řady forem agresivního chování
 - c) velmi nebezpečnou formu agresivního chování

6. Když jste upozorněni na případ šikanování:

- a) konfrontujete účastníky
- b) upozorníte na případ třídu
- c) necháte věci, tak jak jsou, aby to oběti ještě více neuškodilo
- d) řešíte tento problém jinak. Jak?

Ve Vaší třídě:

Můžete jmenovat:

- a) nějaké děti, které jsou oběťmi týrání
- b) nějaké děti, které se k ostatním chovají neustále nepřátelsky
- c) děti, které jsou někdy nepřátelské
- d) děti, které jsou někdy oběťmi
- e) děti, které jsou někdy nepřátelské a někdy oběťmi
- f) nějaké děti, které vůči sobě zřejmě aktivně provokují nepřátelské projevy

V celé škole

Můžete jmenovat:

- a) nějaké děti, které jsou oběťmi týrání
- b) nějaké děti, které se chovají neustále nepřátelsky
- c) děti, které jsou někdy nepřátelské
- d) děti, které jsou někdy oběťmi
- e) děti, které jsou někdy nepřátelské a někdy oběťmi
- f) nějaké děti, které vůči sobě zřejmě aktivně provokují nepřátelské projevy

7. ***Používá se na Vaší škole nějaký postup k odhalení případného šikanujícího chování?*** ANO – NE
8. ***Pokud ano. Jaký?***
9. ***Cítíte se být připraveni řešit šikanu ve své škole?*** ANO – NE
10. ***Pokud ano*** - řešili byste ji sami – obrátili byste se na někoho dalšího?
Na koho?

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Příloha č. 1 - DOTAZNÍK PRO UČITELE

DROGY

1. **Váš věk:**
2. **Pohlaví:** MUŽ – ŽENA
3. **Délka praxe:**
4. **Kolik % studentů podle Vás požilo na Vaší škole alkoholický nápoj?**
.....

Kolik % studentů podle Vás požilo na Vaší škole tvrdý alkohol?
.....

Kolik % studentů má podle Vás zkušenost s marihuanou?
5. **Kolik % studentů má podle Vás zkušenost s nějakou tvrdší drogou – např. pervitin nebo heroin?**
6. **Z jakého důvodu podle Vás studenti drogy zkouší?**
 - a) problémy: ve škole, doma, v partě
 - b) aby student/ka zapadl/a do společnosti/party
 - c) ze zvědavosti
 - d) droga mu/jí byla nucena
 - e) jiný důvod - jaký:
7. **Jak myslíte, že drogu získávají?**
 - a) od kamarádů
 - b) od rodičů
 - c) od dealera
 - d) někdo jiný - napište prosím kdo:

8. *Myslíte si, že je v této době obtížné pro Vaše studenty drogu sehnat?*

ANO - NE

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Příloha č. 2 - DOTAZNÍK PRO STUDENTY

DOTAZNÍK PROTI ŠIKANOVÁNÍ

„Šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti apod. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo ubránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o jeho rodině. Jako šikanování však obvykle neoznačujeme občasnou rvačku nebo hádku, přibližně stejně fyzicky i psychicky vybavených soupeřů.“

- 1. Věk :**
- 2. Pohlaví: MUŽ - ŽENA**
- 3. Vyskytuje se šikanování na vaší škole?**
 - a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
- 4. Obáváš se, že budeš často šikanován/a?**
 - a) často
 - b) občas
 - c) nikdy
- 5. Víš, co máš dělat, když tě někdo šikanuje? ANO – NE**
- 6. Nešel/nešla jsi někdy do školy ze strachu, že budeš šikanován/a?**
 - a) několikrát
 - b) jednou
 - c) nikdy

7. ***Byl/a jsi někdy na této škole šikanován/a? ANO - NE***

(Pokud je odpověď „NE“, přeskoč, prosím, až na otázku č. 16)

8. ***Kdy jsi byl/a naposled šikanován/a?***

a) dnes

b) tento měsíc

c) v posledních šesti měsících

d) před rokem nebo více než před rokem

9. ***Jak často jsi byl/a šikanován/a?***

a) jednou

b) několikrát

c) téměř denně

d) několikrát denně

10. ***Byl/a jsi šikanován/a:***

a) děvčetem

b) chlapcem

c) partou

11. ***Jak jsi byl/a šikanován/a, co se stalo?***

.....

12. Kde jsi byl/a jsi šikanován/a?

- a) doma
- b) cestou do nebo ze školy
- c) při obědě
- d) na hřišti
- e) na záchodě
- f) ve třídě
- g) jinde

13. Řekl/a jsi o tom někomu? ANO - NE

14. Oznámil/a jsi to učiteli? ANO - NE

15. Byl/a jsi spokojen/a s výsledkem? ANO - NE

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Příloha č. 2 - DOTAZNÍK PRO STUDENTY

DROGY A MY

1. **Věk :**
2. **Pohlaví:** MUŽ – ŽENA
3. **Požil/a jsi někdy alkoholický nápoj?** ANO - NE
(Pokud odpovíš „NE“, přejdi na otázku č.4)
4. **Byl to také tvrdý alkohol?** ANO – NE
5. **Zkusil/a jsi někdy kouřit marihuanu?**
 - a) ano, a ještě teď někdy kouřím
 - b) ano, vícekrát
 - c) ano, jednou
 - d) ne
6. **Zkusil/a jsi někdy ještě nějakou tvrdší drogu – např. pervitin nebo heroin?**
 - a) ano, a ještě teď si někdy dám
 - b) ano, vícekrát
 - c) ano, jednou
 - d) ne
 - e) pokud ano, tak kterou

(Pokud jsi u otázek č. 4 a 5. odpověděl/a vždy „NE“, pokračuj na otázku č. 9!)

7. Z jakého důvodu jsi to zkoušel/a ?

- a) problémy: ve škole, doma, v partě
- b) abych zapadl/a do společnosti/party
- c) ze zvědavosti
- d) droga mi byla nucena
- e) jiný důvod (napíš prosím jaký:

8. Kolik let ti bylo, když jsi poprvé tuto drogu zkusil/a?.....

9. Jak jsi drogu získal/a?

- a) od kamarádů
- b) od rodičů
- c) od dealera
- d) někdo jiný (napíš prosím kdo:

10. Myslíš si, že je v této době jednoduché drogu sehnat? ANO - NE

11. Myslíš si, že bys drogu dokázal/a sehnat?

- a) ano
- b) ne
- c) možná

(Pokud jsi odpověděl/a „NE“, vynech otázku č. 11)

12. Kde bys drogu jako první sháněl/a ?

- a) u kamarádů
- b) u rodičů
- c) u dealera
- d) u někoho jiného (napíš prosím u koho.....)

Děkuji za vyplnění dotazníku!